

דברי תורה מאת
רבי מנחם מנדל
פוזרניץ שליט"א
(רעוא דרעוין)
פרשת ויקרא תשפ"ג
ביהמ"ד באר ישראל

גיליון כ"ג
פרשת ויקרא
תשפ"ג

קָרְבַּן מִנְחָה לַה'

מצות הבאת המלח

שורש הפירוד שבעולם - ימיו כימי עולם. ביום השני לבריאת העולם נבדלו המים העליונים מן התחתונים, ולמן היום הזה ואילך מצפים הם לשוב לאחדותם. תכלית כל הנבראים היא לעבוד ולעמול על מנת לזכות אל היחוד השלם, ועל כך מנצח האדם במלאכת עבודת הקודש. גם בעבודת בית המקדש מכוונים ישראל ליבם לתכלית זו, ולשם כך נצטוו בתורה להקריב מלח על כל הקרבנות, כדי לאחד את התחתונים עם העליונים.

ראשית כל נדבר מענייני ההלכה שבמצות הבאת המלח, ולאחר מכן נשים פנינו לירד לעומקן של דברים ונעמוד על סודן בעז"ה.

בסוף פרשת המנחה (ויקרא ב יג) נאמר בתורה ציווי הבאת המלח עם כל הקרבנות: "וְכָל קָרְבַּן מִנְחָתְךָ בְּמֶלַח תִּמְלַח וְלֹא תִשְׁבֵּית מֶלַח בְּרִית אֱלֹקֶיךָ מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מֶלַח". ניכר לעין כל כי יש כאן כפילות לכאורה בלשון הכתוב, וכך הוא שיעור הדברים: מצוה היא ליתן מלח בכל קרבן מנחה, ונוספה כאן אזהרה שלא ישבות המלח כלל וכלל מקרבן המנחה. ואחר כך נוספה מצוה ליתן מלח בכל שאר הקרבנות, מלבד המנחות, וכדברי הגמרא (מנחות כ). שבא הכתוב כאן ליתן חובת מליחה בכל הקרבנות.

אמנם יש להבין, מפני מה באמת קבעה התורה את חובת מליחת הקרבנות דווקא בפרשת המנחות.

מלח מעכב במנחה ולא בשאר קרבנות

והנה, כך פסק הרמב"ם (איסורי מזבח פ"ה ה"ב): "הקריב בלא מלח כלל - לוקה, שנאמר 'ולא תשבית מלח ברית אלקיך'. ואף על פי שלוקה - הקרבן כשר והורצה, חוץ מן המנחה שהמלח מעכב בקמיצה, שנאמר 'ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך'". מבואר בדברי הרמב"ם שחלוק דין המלח במנחות משאר בקרבנות, שבכל הקרבנות אף שחובה היא להביא מלח והמחסר לוקה, מכל מקום הקרבן כשר, אך במנחות בלא מלח הן פסולות.

ויש להבין מהו מקור דינו של הרמב"ם. וכתב הכסף משנה (ס) כי מקורו מן הפסוק עצמו, כי לשון הכתוב בכל הקרבנות היא 'תקריב מלח', משמע שמצוה היא אך לא לעיכוב, ואילו במנחות נאמר 'ולא תשבית', משמע שלא ישבות כלל, ולעכב נאמר. והביא שם מדברי הגמרא (מנחות יט): "אמר רב, כל מקום שהחזיר לך הכתוב בתורה מנחה אינו אלא לעכב", דהיינו ששנה הכתוב את דין הבאת המלח במנחות להורות שמעכב. וכן הביא מדברי שמואל שם.

גדר דין מליחה בקרבנות ובמנחות

ובאמת דנו נושאי כלי הרמב"ם בגדר דין זה שהמליחה מעכבת במנחות, ויש שפירשו (ראה בקרו

אורה מנחות יט: ועוד) כי הטעם הוא משום שבמנחות הקמיצה היא עיקר הקרבן, ובלא קמיצה אין כלום, וכיון שבקמיצה נאמר דין מלח, ממילא אם קמץ בלא מלח הרי זה מעכב. מה שאין כן בשאר הקרבנות עיקר עבודתם היא בזריקת הדם, וגם אם לא הקטירו את האימורים הקרבן כשר, כיון שזריקת הדם מרצה. ממילא גם אם לא נתנו מלח על הקרבן בשעת הקטרה אין זה מעכב, כיון שההקטרה עצמה אינה מעכבת. מה שאין כן במנחות שאין בהם זריקת הדם וכנ"ל.

ומרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל (חידושי הגרי"ז מנחות כא. טו; והובא גם בספר מנחת אברהם מנחות יז) ביאר דברי הרמב"ם כך: שני דינים נאמרו במליחה; האחד דין כללי הוא בכל הקרבנות, ליתן מלח על הקרבן, וזה אינו מעכב. ודין שני נאמר במנחות, ליתן מלח כחלק ממעשה המנחה. כי כשם שנאמר במנחה דין יציקה ובלילה - יציקת השמן אל הסולת ובלילת העיסה - כך נאמר גם דין מליחה.

על כל פנים מבואר מכל זה כי חלוק דין מליחת המנחות מדין מליחת שאר הקרבנות. ומשום כך כתבה התורה את דין מליחת הקרבנות בפרשת המנחות דווקא, כדי שנעמוד על החילוק ביניהן.

מדוע הוצרך הכתוב ליתן 'לאו' ו'עשה' במליחת המנחות

אלא שעדיין יש להבין, אחר שציותה התורה במצות עשה למלוח את המנחות, ו'כל קרבן מנחתך במלח תמלח', מפני מה הוצרך ליתן לא תעשה אחר העשה ולומר 'ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך', אשר משמע כי בלא זה היתה סברא כן להשבית את המלח, וקשה על שום מה יעלה על הדעת לומר כן.

בשאלה זו דנו רבים מן המפרשים בהרחבה, וממנה נוכל לבוא לפנימיות הקשר בין מצות המלח לקרבן מנחה, אך ראשית כל נביא בזה שני מהלכים על דרך הפשט. המהרא"ל צינץ מביא בספרו 'מלוא העומר' על התורה את דברי רבינו האריז"ל (ראה עץ חיים שער נ' פרק ב), שכתב כי שורש מצות מליחה הוא משום שבקרבן באים ישראל ומתקנים את כל היסודות שמהם מורכב העולם - דומם צומח חי ומדבר. כי הקרבנות באים מן החי, והמנחות והנסכים מן הצומח - חיטה וגפן, והאדם עומד ומתוודה. על כן יש לצרף לזה את המלח הבא מן הדומם, ובזה נשתוו כל כוחות הבריאה יחד בקרבן.

ועל פי זה מפרש המהרא"ל, כי הנה בקרבן מנחה נחסר חלק החי, כיון שבא רק מן הצומח. אם כן הייתי סבור לומר כי מאחר שנחסר אחד מן היסודות, נוכל לחסר גם את יסוד הדומם ולא להביא מלח. על כן באה התורה הקדושה דווקא כאן בפרשת מנחות ונתנה איסור בדבר - 'ולא

תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך', אף שאינה מן החי, אלא גם כאן 'על כל קרבן תקריב מלח'. בהמשך דבריו כתב שם, כי אליבא דאמת גם בקרבן מנחה מתמלאים כל ארבעת היסודות, על פי מה שכתב רש"י בפרשתנו (ויקרא ב א), כי עני דרכו להקריב מנחה, ונחשב כאילו הקריב נפשו, אם כן בכל קרבן נחשב האדם המתוודה לחלק המדבר, אולם בקרבן מנחה נוסף מה שהקריב נפשו, והרי זה כמי שחלבו ודמו ממש קרבים על גבי המזבח.

והנה ידוע מה שכתבו הראשונים בטעם הקרבנות, כי בכל קרבן צריך האדם להתבונן במה שנעשה בבהמה ולחשוב כי ראוי היה שיעשו בו עצמו כן - בשחיטה, בקבלת הדם וזריקתו, ובשריפת האיברים. וכפי שכתב הרמב"ן (ויקרא א ט) וז"ל: "ויותר ראוי לשמוע הטעם שאומרים בהם, כי בעבור שמעשי בני אדם נגמרים במחשבה ובדבור ובמעשה, צוה השם כי כאשר יחטא יביא קרבן, יסמוך ידיו עליו כנגד המעשה, ויתודה בפיו כנגד הדבור, וישרוף באש הקרב והכליות שהם כלי המחשבה והתאוה, והכרעים כנגד ידיו ורגליו של אדם העושים כל מלאכתו, ויזרוק הדם על המזבח כנגד דמו בנפשו, כדי שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו, וראוי לו שיספך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה וכפר הקרבן הזה שיהא דמו תחת דמו, נפש תחת נפש, וראשי אברי הקרבן כנגד ראשי אבריו, והמנות להחיות בהן מורי התורה שיתפללו עליו".

נמצא אם כן, כי הוידוי משלב את חלק המדבר עם חלק החי שבא מן הבהמה. אולם כאמור בקרבן מנחה נותן העני את נפשו ממש, והנפש קשורה בנשמה, עמוק עמוק מי ימצאנה, אך מלבד זאת גם נחשב שהביא את גופו, כי דבר אין בידו, והוא נותן את עצמו ממש.

זהו ביאורו של המהרא"ל צינץ בטעם הקשר בין מצות המלח לקרבן מנחה.

חובת המלח - אחר איסור השאור והדבש

ביאור אחר כתב האברבנאל על אתר, לפי שהלחם הרגיל לבני אדם מורכב מקמח ושאור ומלח, ואסר הכתוב את השאור בקרבן, אם כן היה מקום לחשוב שכמו כן נאסר המלח, לכך הוצרך להתיר המלח בפירוש. בדומה לזה כתב הגאון הנצי"ב מוואלוז'ין זצ"ל (העמק דבר כאן), כי לאחר שאסר הכתוב את הדבש הממתיק ומטעים את המאכל, סבורים היינו שייאסר גם המלח הנותן טעם במאכלים, ועל ידי ששואב את הדם נעשה הבשר מתוק. לכן באה התורה והזהירה שלא להשבית את המלח. כי המלח בעצמותו חריף ואינו ראוי למאכל, אך בנתינתו באוכל נעשה טעים ונשמר. מה שאין כן הדבש תחילתו מתוק וסופו מר.

מהו 'ממולח' האמור בקטורת

עתה נבוא להתבונן בפנימיות הדברים, בעומק מצות נתינת המלח על גבי הקרבנות והמנחות.

הנה, בפרשת הקטורת (שמות ל לה) נאמר שיהא מעשה הקטורת "ממלח טהור קָשׁוּ". וכתב שם רש"י בזה הלשון: "ממלח - כתרגומו מעורב, שיערב שחיקתן יפה יפה זה עם זה. ואומר אני שדומה לו 'ייראו המלחים' (יונה א ה), 'מלחין וחובלין' (יחזקאל כז כז), על שם שמהפכין את המים במשוטות, כשמנהיגים את הספינה, כאדם המהפך בכף ביצים טרופות לערבן עם המים, וכל דבר שהאדם רוצה לערב יפה יפה, מהפכו באצבע או בבזך".

אמנם הרמב"ן שם פירש כי 'ממולח' ענינו שיש למלוח את הקטורת במלח סדומית, כמו שאמרו (פריה"ט ו) 'מלח סדומית רובע'. והביא את דברי אונקלוס שתרגם 'מְעָרְב', וביאר דבריו "שהיו הסמים שחוקים מאד ומעורבים יפה יפה עד שהיו נימוחים ולא יוכר סם מהם, מלשון 'כי שמים כעשן נמלחו' (ישעיה נא ו), 'ארץ פרי למלחה' (תהלים קז לד), כולם ענין השחתה וכליה".

ואחר שהביא דברי רש"י ותרגום אונקלוס שפירשוהו מלשון 'עירוב', וראיית רש"י מן השם 'מלחים', דחה הרמב"ן וכתב כי שלושה בעלי מלאכות יש בספינה: תופשי המשוט - המשיטים את הספינה במשוטים, והספנים - אלו זקני המלחים וחכמיהם, והחובלים - והספנים הם שנקראים 'מלחים' משום שהם יודעים את טעם הים, ומרגישים במליחותו ובמתיקותו, ויודעים מתי יהיה מתוק וגאות להולכי הים, או מתי הוא רע ומר להם.

העולה מן הדברים, כי 'ממולח' האמור בקטורת ענינו מלשון עירוב הדק היטב כדברי רש"י, או מלשון מלח כדברי הרמב"ן. ולמעשה נעסוק כאן בשני הענינים, כי אלו ואלו דברי אלקים חיים, וכפי שיתבאר להלן.

ראשית העבודה - באמונה תמימה

תחילת ביאור הענין, בדברי הרב בעל התניא זיע"א, שביאר ב'ליקוטי תורה' (ויקרא פרק ה אות ח) את דעת הפוסקים הכותבים שלא ליתן מלח במצות הפסח (ראה שולחן ערוך או"ח הלכות פסח סי' תנה סי' וברמ"א שם סי' תעה סי' א). וכתב, כי תחילת העבודה בפסח עליה להיות בנקיות גמורה, על כן אין ליתן במצה מלח, שלא יתווסף בה שום טעם חיצוני. ובעבודה זו יוכלו ישראל לקבל את התורה, את האמונה שהיא הבסיס לכל, אשר בה אין צורך בשום הסבר וטעם. וזה הנקרא 'לחם עוני', ובלשון הזוהר הקדוש (ראה ח"ב פגג:) 'מיכלל דמהימנותא' - מאכל האמונה. כי ראשית כל חייב האדם להאמין בה' יתברך באמונה שלימה גם כשאין לו בה שום טעם והבנה.

ועל כך מוסיף בעל התניא ומביא את דברי רש"י ש'מלח' הוא לשון עירוב, כמלחי הים המערבבים את מימיו וגליו, ולפי זה יש לפרש כי מלח יש בו משום עירוב העולמות וקישורם יחד באור האלוקי - אור אין סוף. ויש לומר כי בליל הסדר - ליל שימורים, משפיע על אדם מישראל לבניו בסיפור יציאת מצרים, ובזמן זה עדיין אין לערב את המים ולהשיט את הספינה. כי 'ים' הוא 'עלמא דאיתכסאי', וה'ספינה' היא הלבושים שבהם מתעלים ישראל ומתלבשים בהם כדי לעלות אל העולמות העליונים. ולבושים אלו צריכים ל'מלחים' שינהיגו אותם, ואלו הם התורה והמצוות. אולם כל זאת יוכלו לעשות רק אחר שיכניסו בליבם את האמונה הפשוטה, כי ה'מלח' נותן טעם, ומצת הפסח עליה להיות בפשיטות, כראוי ליסוד האמונה. המלח קשור לפנימיות התורה וסודותיה, המכוסים מעין כל אדם, ועל כן שותים בלילה הזה ארבע כוסות יין, כי 'כנס יין - יצא סוד', וזהו רמז לכל סודות התורה שנוכל לגלותם בכח עבודת הלילה, אולם מצה זו שאנו אוכלים - ראשית ופשוטת היא.

אם נרצה 'לתרגם' את הדברים למושגינו, נוכל לומר כי המצה רומזת אל התורה שבכתב, שניתנה מסיני בשני לוחות הברית, ובליל הפסח שבים אנו אל סיפורי התורה על יציאת מצרים, אל החומש, המקרא והחלק הגלוי שבתורה.

תורה תכלין

אולם, מלבד החלק הגלוי שבתורה, ישבה גם את חלק התכלין. וכדברי הגמרא במסכת קידושין (פ:): "הקדוש ברוך הוא אמר להם לישראל, בני, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תכלין, ואם אתם עוסקים בתורה - אין אתם נמסרים בידו", וכו'.

ויש להבין, מהו אותו 'תכלין' שמכונה בו התורה. אך הנה תכלין מהותו ליתן טעם במאכל, ובדומה לזה נותנת התורה שבעל פה טעם בתורה שבכתב, כי על ידה מתפרשים טעמי המצוות וגדריהן. וביותר מתקיים הדבר בפנימיות התורה, אשר בה מתבארת התורה הקדושה לאמיתה.

שני עיני ה'טעם'

והנה, שתי בחינות יש בענין ה'טעם': רגילות היא להשתמש במושג הטעם לענין המאכלים, שעל ידי שנותנים בהם מלח ודבש ושאר תבלינים נעשים ראויים לאכילה, ובלא זה הרי הם תפלים ואינם ערבים לחך. וזהו החלק הגשמי שבטעם. אולם שימוש נוסף יש לה לתיבת 'טעם', מלשון ביאור והסבר, לפרש טעמי תורה.

כך היא לשון חז"ל בשימוש לשון זה (במדבר רבה יט ו): "ויקחו אליך פרה אדומה" (במדבר יב ב), אמר רבי יוסי ברבי חנינא, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר - חקה".

חלוק דין מליחת המנחות מדין מליחת שאר הקרבנות. ומשום כך כתבה התורה את דין מליחת הקרבנות בפרשת המנחות דווקא, כדי שנעמוד על החילוק ביניהן

והביאור בזה, כי כשם שהמאכל בלא טעם תפל הוא ואינו ערב לאכילה, כך התורה שבעל פה נותנת טעם במצוות התורה שבכתב, ועל ידה יוכל האדם לגבור על יצרו הרע, כאשר יחבר עצמו בליבו ודעתו לדברי התורה.

תורה שבעל פה - טעמי התורה שבכתב

הן אמת, כי בשעה שניתנו הלוחות בסיני, היתה מעלת התורה גבוהה עד מאוד, כמו שנאמר (שמות לב טז) "וְהִמְקַתְּבָם מִקְּתָב אֱלֹקִים הוּא". וגם ישראל זכו להתעלות לדרגה עצומה בעת מתן תורה. אולם לאחר מכן גרם החטא, ונכשלו ישראל בעוון העגל, וזבה נעשה שינוי באופן קבלת ישראל את התורה, ובלוחות שניות הוריד משה רבינו לישראל את כל התורה שבעל פה, מקרא ומדרש הלכות ואגדות (ראה שמות רבה מו א).

ממחרת היום, עמד משה רבינו ללמד את התורה לישראל, כמו שנאמר (שמות יח ג) "וַיְהִי מִמִּקְרָת וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה לְשַׁפֵּט אֶת הָעָם וַיַּעֲמֵד הָעָם עַל מֹשֶׁה מִן הַבֹּקֶר עַד הָעֶרֶב", ופירש רש"י שם כי מוצאי יום הכיפורים היה, ומהו 'ממחרת' - למחרת רדתו מן ההר.

והנה, 'ויהי ממחרת' לשון צער הוא (ראה מגילה י:), משום שהוצרכו ישראל לילך אצל משה רבינו בעבור בירור כל פרט מן התורה. ואף על פי שניתנה התורה שבעל פה, אמנם אל היתה לישראל שייכות עימה, ונצרכו לכתוב אצל משה רבינו ולשאוב מבאר תורתו, כלשון הכתוב (שם פסוק טז) "וְהוֹדַעְתִּי אֶת דְּבָרֵי הָאֱלֹקִים וְאֶת תּוֹרָתוֹ" - תורה שבכתב ותורה שבעל פה, כי בלא התורה שבעל פה לא

תתפרש גם התורה שבכתב שכבר קיבלוה ישראל. ולכן הוצרכו לעמוד שם מבוקר עד ערב. ומעתה, אחר שניתנו להם לישראל בלוחות השניות כל טעמי התורה שבעל פה, נעשית התורה נגלית יותר, וניתן בה טעם כתבלין הנותן טעם בתבשיל. ורק בכח טעמי התורה יוכל האדם לגבור על יצרו הרע, "אם פגע בך מנוול זה - משכהו לבית המדרש" (קידושין ל:), כי את היצר הרע יוכל האדם לנצח בעזרת קושיה קשה כברזל של רבינו עקיבא איגר, בסברה של ה'קצות החושן', או במהלך של ה'נתיבות', ורק בבית המדרש אפשר להכניעו, ולא ברחובה של עיר.

מציבי הנשמה נמשלים למעיין ובור

בענין זה, כותב רבינו הקצות החושן ביאור נפלא (בהקדמתו לספרו 'שב שמעתתא'), בביאור מה שנתגלה הקדוש ברוך הוא למשה רבינו מתוך הסנה, והסנה בוער באש ואיננו אוכל.

פתח דבריו האיר שם בחילוק בין מצב הנשמה בהיותה בעולם העליון למצבה אחר ששכנה בגוף האדם, המשילו להבדל בין בור של מים למעיין הנובע. כי בור מים - על אף שמיימו נקיים וזכים, מכל מקום אין לו משלו כלום, ורק מה שמילאו בו מתחילה קיים בו. מה שאין כן מעיין - מתוכו הוא מתמלא, ומיימו מתחדשים בכל עת. כך גם הנשמה, בהיותה שוכנת בעליונים היתה עומדת כפי שהיא, בבחינת המלאכים שנקראו עומדים, כמו שכתוב (זכריה ג ז) "וְנִתְּנָה לְךָ מִהַלְכִים בֵּין הָעֲקֻמִּים הָאֵלֶּה". ורק בירידת הנשמה אל הגוף נקראת 'חיה' כמעיין מים חיים, שכן בעבודתה בזה העולם תוכל לסגל לעצמה תורה ומצוות, ולא תאכל עוד 'נהמא דכיסופא'.

על כן, יתרה מעלת האדם על מעלת המלאכים, כי בהיותו נברא ושוכן בעולם הזה יוכל למלא את הנשמה כמעיין הנובע. ומאידך סכנתו גדולה, כי בבחירתו יוכל גם לקלקל ולעשותה כמעיין אכזב אשר יבשו מימיו. ומשום כך הפליא ה' לעשות וחיבר את הנשמה הרוחנית בגוף חומרי.

תכלית האדם - להפך החומר לצורה

אמנם בחטא אדם הראשון נשתבש דבר זה, כי בתחילת בריאתו של אדם לא היה הגוף החומרי חוצץ בפני הנשמה, אולם אחר שחטא אדם באו כוחות החומר ושלטו בו, ונעשה כולו עכור, ולמן היום הזה והלאה נטושה מלחמה כבדה בין הרוח והחומר שבאדם, והכל תלוי בבחירתו; אם ילך בתאווה ליבו ובדרכי יצרו חלילה, ירד מדרגתו להיות כבהמה ההולכת בשרירות ליבה, ויפסיד את כח ההתחדשות שניתן בו כמעיין. לעומת זאת, אדם שהחלק הרוחני שבו הוא המנהיג לעסוק בתורה ועבודה ובמצוות, נוטל את חלקי החומר שבו והופך אותם לצורה, אשר זה כל האדם.

זהו פלא המיוזג בין חומר ורוח. וכאשר הגיע זמנו של אדם לעזוב את זה העולם, אז נפרדים הגוף והנשמה, "וַיֵּשֶׁב הָעֶפְרָיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נָתַנָּה" (קהלת יב ז).

קודם החטא היה אדם הראשון רואה את תוצאות מעשיו מיד

בדומה לזה כותב רבינו האור החיים הקדוש בכמה מקומות (בראשית ב טו; במדבר כא ז), כי לולא שגרם החטא היה האדם עולה לרקיע ודר בעליה ובחצר, ולא היה גופו עכור ומגושם שפי שהוא היום, ומילא לא היתה מניעה שיהיה החלק הנראה לעינינו גשמי - מהלך בגן עדן.

אלא שלאחר החטא נעשו הגוף והנשמה צרים זה לזה, והדרך היחידה שבה יוכל האדם ליטול את חלקו הטוב בעולם הבא הוא על ידי פירוד הגוף מן הנשמה, אשר בזה יוכל לשוב ולקשר עצמו באור האלקי האמיתי והנצחי. אלא שהדבר תלוי במה

ברית אלקיך מעל מנחתך, וכן הוא אומר (במדבר יח ט) "ברית מלח עולם הוא לפני ה'". וכפי שפירשו בגמרא (מנחות ט:): "דתניא, 'ברית מלח עולם הוא', שתתא ברית אמורה במלח, דברי ר' יהודה; ר' שמעון אומר, נאמר כאן 'ברית מלח עולם הוא', ונאמר להלן (במדבר כה יג) 'ברית כהונת עולם', כשם שאי אפשר לקרבנות בלא כהונה, כך אי אפשר לקרבנות בלא מלח".

וביאר חז"ל (ראה בתקוני זוהר הקדוש, תיקונא חמישה דף יט:): כי המים התחתונים נקראים 'מים בוכים', משום שהובדלו מן המים העליונים, והם בוכים ואומרים "אנן בעיין למהוי קדם מלכא". ועוד ביאר חז"ל בזה את טעם כריתת ברית המלח (הובא בקיצור ברש"י ויקרא ב יג, ובאריכות ברבינו בחיי שם), וז"ל: "מים התחתונים נקראו מים בוכים, ולמה נקראו מים בוכים, כי בשעה שחלק הקדוש ברוך הוא את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים, וזהו שכתוב (איוב כח יא) 'מבכי נהרות חשב'. אמר רבי אבא, בבכי נתפרשו המים התחתונים מן העליונים, אמרו, או לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו, מה עשו, העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות, עד שגער בהן הקדוש ברוך הוא, שנאמר (ישעיה מג טו) 'הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה', (נחום ד א) 'גוער בים ויבשהו'. אמר להם הקדוש ברוך הוא, הואיל ולכבודי עשיתן כל כך אין להן רשות למים העליונים לומר שירה עד שיטלו רשות מכם, שנאמר (תהלים צג ד) 'מקולות מים רבים אדירים משברי ים', ומה הם אומרים, 'אדיר במקום ה', ולא עוד אלא שעתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח ונסוך המים".

חיבור גוף ונפש

מבואר מן הדברים השייכות בין המלח למים, כי המלח בא מן המים והוא תיקון המים, לחבר עליונים ותחתונים.

זהו גם הטעם לחובה להביא מלח בסעודה (ראה שלח ערוך ט"ו קסז ט"ה, וברמ"א שם), כי גם עתה שבטלו הקרבנות בעוונותינו ואין לנו בית המקדש שיכפר בעדינו, מכל מקום 'ונשלמה פרים שפתינו', וכאשר עומד אדם להתפלל ולאחר מכן יושב לסעודה, הוא מחבר ומייחד בזה עליונים ותחתונים, שמים וארץ, צורה וחומר, וגוף ונפש. כי שולחנו של אדם דומה למזבח (רמ"א שם).

מעתה מפרש הרה"ק מבעלזא את קשר המלח לקרבן מנחה דווקא, כי מנחה רומזת על תיקון הגוף והנפש, שכן הקרבנות היתה על המזבח החיצון הרומו על הגוף, ואין היו מביאים עימה לבונה - שהיא אחת מסמני הקטורת, ובה מקשרים אותה עם הקטורת הנעשית על גבי המזבח הפנימי, שהוא תיקון הנפש. משום כך כתבה התורה הקדושה את מצות המלח בפרשת מנחה, כי המלח גם הוא מתקן גוף ונפש כפי שנתבאר, כי הוא המחבר שמים וארץ.

פת במלח ומים במשורה

נשוב עתה לענין בריאת התורה תבלין כנגד היצר הרע. נתבאר כי טעמי התורה משולים לתבלינים הניתנים במאכל, אשר בלעדיהם הוא תפל ונפשו של אדם קצה בו. אולם מלבד זה ישנו טעמה של התורה עצמה, בבחינת (ראה אבות פ"ו מ"ד) "פת במלח תאכל", טעמו המופלא של המאכל בלא כל התבלינים. ודבר זה ישיג האדם בחיבור תורה שבכתב עם טעמי התורה שבעל פה, טוב טעם ודעת למדני.

ובדומה לזה יתבאר המשך המאמר שם "ומים במשורה שתשה", כי ידוע שהתורה נמשלה גם למים, אין מים אלא תורה (בבא קמא יז), וכמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי יח ד): "מים עמקים דבכי פי איש נחל נבע מקור חכמה", ועוד אמר (שם כ ה): "מים עמקים עצה בלב איש ואיש תבונה ידלנה".

כראוי, לא הבין את הדבר, ושאל לתומו: "וכי מה יקרה אם יפסיק הרב דקה אחת מן הלימוד. הלא איש נכבד אני, ובאתי מרחוק בעבור ענין דחוף, ואם יחסרו לרב כמה דקות מלימודו, הרי יוכל להשלימן לאחר מכן. אם ירצה, יצא לקבלת הקהל דקה אחת מאוחר יותר".

מובן מאילו כי הרבנית לא קיבלה טענה משונה זו, ולא הניחה לאיש להיכנס אל הרב. אולם היא עצמה לא יכלה להירגע עוד משך זמן רב למשמע הדברים. "הכיצד ניתן לדבר דיבורים כאלו. מה פירוש איש חשוב, שאינו מבין דברים פשוטים כאלו". ובתוך דבריה סיפרה על עצמה, כי שנים אחדות קודם לכן היתה עסוקה בבישולים במטבח, ולפתע אחזה האש במגבת שהיתה מונחת שם שהחלה להתלקח, ובתוך זמן קצר פרצה שריפה בבית והבהלה היתה רבה. באותו רגע חלפה לרגע קל מחשבה במוחה, אולי תקרא לבעלה היושב בחדרו שיבוא לעזור לה. אולם תכף ומיד הסירה מחשבה זו מראשה, כי הייתכן להפריע לרב ולהפסיקו מתלמודו. לא יעלה על הדעת. הרי הוא יושב ולומד. עמדה הרבנית וצעקה לה 'יתברך: ריבונו של עולם, מה אעשה, הרי בעלי יושב ולומד, ואיני יכולה להפריעו!'. מיד שקעה האש באורח פלא והכל בא על מקומו בשלום.

סיימה הרבנית את סיפוריה ואמרה בעזעזע: "אם על אש בוערת לא הפסקתי את בעלי מתלמודו, הכיצד אפריע לו בשביל אדם חשוב".

כשם שהמאכל בלא טעם תפל הוא ואינו ערב לאכילה, כך התורה שבעל פה נותנת טעם במצוות התורה שבכתב, ועל ידה יוכל האדם לזכור על יצרו הרע, כאשר יחבר עצמו בליבו ודעתו לדברי התורה

מכאן נבין גם את מהותה של האש הגדולה השוררת עם התורה, אש של מעלה ואש של מטה, וכן את ענין הטעם בלימוד התורה.

שני המזבחות - תיקון הגוף והנפש

שאלה זאת שבה אנו עוסקים כאן, מפני מה תלה הכתוב את מצות נתינת המלח בקרבנות דווקא בפרשת קרבן מנחה, מובאת גם בשם הרה"ק רבי יששכר דב מבעלזא זיע"א. וכתב לבאר על פי מה שאמרו חז"ל (במדרש תהלים את"א) כי שני מזבחות היו בבית המקדש, מזבח הפנימי ומזבח החיצון. במזבח החיצון הקריבו ישראל את כל הקרבנות הבאים מן החי, וכן העלו עליו מנחות ונסכים. אולם במזבח הפנימי היו מקטירים את הקטורת לבדה, ורק ביום הכיפורים היה הכהן הגדול מזה עליו מדם הפר והשעיר.

שני מזבחות אלו רומזים על גופו ונפשו של אדם. מזבח החיצון כנגד הגוף, שהיו מעלים עליו קרבנות אשר שייריהם היו נאכלים לכהנים ולבעלים, וזהו רמז לתיקון הגוף ואכילתו. ומזבח הפנימי רומז לתיקון הנפש, כי עליו היו מעלים את הקטורת לריח ניחוח, ואיזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו - הוי אומר זה הריח (ברכות מג).

כשם שבמקדש עבדו הכהנים בשני המזבחות ותיקנו גוף ונפש, כך צריך כל איש ישראל לתקן בעבודתו לה' יתברך את גופו ונפשו. כי כל אדם מורכב מן העליונים והתחתונים גם יחד.

ברית מלח

והנה, על מצות הבאת המלח נכרתה ברית, כמו שנאמר בפרשתנו (ויקרא ב יג) "ולא תשכית מלח

שפעלה הנשמה בזה העולם בהיותה מחוברת אל הגוף, וככל שתתמיד בעבודת הקודש ותשתדל בה יותר - כך תזכה לשכר טוב בבוא עת פקודתה, ותזכה להיכנס לעדן גן אלקים ולהתעדן שם לנצח נצחים. ופרי צדיק - עץ חיים, וכל מה שפועל האדם בעולם הזה נזרע למעלה ועושה רושם שם, אלא שמחמת החטא אין אנו רואים את הדבר בעינינו. אך אדם הראשון עצמו, קודם שחטא היה מהלך בגן עדן בגופו ורואה את ההיכלות הנבראים ממצותיו. ועתה כאשר אסירי הגוף אנו, שוב אין אנו יכולים לראות, רק אמונת אומן היא בידינו כאשר קיבלנו, ומצווים אנו להשיב את הנשמה בטהרה כאשר קיבלנוה.

אש של מעלה ואש של מטה

על פי היסודות הגדולים האלה, מפרש רבינו הקצות החושן את הדבר הגדול הזה - מעשה הסנה. כי בא הקדוש ברוך הוא בזה להורות למשה רבינו את החילוק בין האש של מעלה הרוחנית, לאש של מטה הגשמית. האש של מעלה השוכנת בתוך הקוצים, אינה מכלה ושורפת אותם, מחמת שאין לה שום חיבור אל החומר. מה שאין כן האש של מטה שהיא גשמית, מתלבשת בתוך החומר ואוכלת אותו.

ובזה ביקש הקדוש ברוך הוא לרמוז למשה רבינו על מעלת הנשמה, שמעלתה גבוהה כל כך כאש מן השמים, ואינה מתערבת בחומר כלל, אף על פי שירדה מן העולם לשכון בתוכו, כי עדיין אין לה שום חיבור עימו. ועל כן ציווה הקדוש ברוך הוא למשה במעמד הסנה (שמות ג ה) "של געליך מעל רגליך", בזה הזהירו להפשיט מעליו את כל השפעת הגשמיות וכוחות הגופניות, ובה יבא בכל עת אל הקודש, כי הנשמה גבוהה היא מכל גבוה.

תחיית ישראל במעמד הר סיני

אלו הם דברי הקצות החושן, ונוכל ליקח רעיון מופלא זה, ולהניחו כיסוד למהותם של כלל ישראל. כי בשעת מתן תורה, כשראו בני ישראל את האש יורדת מן השמים על ראש ההר, וההר בוער באש, והם אינם נשרפים (ראה בדברים ד ג) - ראו במו עיניהם את מציאות תחיית המתים שתי פעמים, כי פרחו נשמתם כששמעו את הקול יוצא מפי הגבורה, ושוב חיו בטל של תחייה (ראה שבת פח).

ברם, גם אחר כל זאת גבר כח הגוף, ונכשלו בחטא העגל. ואז קיבלו ישראל את הלוחות השניות, אשר באופן זה נצרכים הם להתמודד בתמידות עם היצר הרע, והדרך היחידה לגבור עליו היא על ידי שמושכים אותו לבית המדרש, ושם בכח התורה תבלין, פלפולא דאורייתא שניתן עם התורה שבעל פה בלוחות השניות - ניתן לנצחו.

זכריו שמעת מתוך האש

כאמור, התבלין הוא הטעם בלימוד התורה, כתבלין זה המתבל את המאכלים, אך אינו נאכל בפני עצמו. ומשום כך דייקו חז"ל בלשונם ולא אמרו "בראת יצר הרע - בראתי תבלין", אלא בראתי לו "תורה תבלין" - התורה שבכתב יחד עם התורה שבעל פה המטעימה אותה. ועל ידי זה יוכל האדם להיות שקוע כולו בתורה הקדושה.

בענין זה מסופר על אודות מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל, כי פעם אחת נכנס משמשו לביתו ורואה את הרבנית נסערת מאוד, ונראה היה כי דבר נורא אירע אשר אי אפשר להכילו. כאשר שאל במה הענין, סיפרה לו הרבנית כי נכנס לבית אדם שאחז עצמו חשוב ונכבד, וביקש להיכנס בדחיפות אל הרב על שום שאלה שהיתה לו. באותה עת עסק הרב אלישיב בתורה בשקיעות עצומה כדרכו, והרבנית אמרה לאותו יהודי כי לא יוכל להיכנס עכשיו באמצע הלימוד.

אמנם, אותו אדם שלא הכיר בערכה של תורה

טעמי המקראות ומעלתם

והנה, מלבד ה'טעם' שבו אנו עוסקים כאן, טעם המטעים את התבשיל הנכנס בגוף, ועל ידו מתחבר הגוף עם הנפש, ישנה בחינה נוספת לענין ה'טעם', אלו טעמי התורה, ניווני הפסוקים וסימניהם הנכתבים יחד עם אותיות התורה. כי כל אות מאותיות התורה הקדושה יש לה נקודות ותגים וטעמים.

טעמי המקרא מורים על אופן נגינת האותיות, והאדם קולטן בחוש השמיעה, ושלא כטעם המאכל הנכנס דרך הפה לתוך הגוף, הרי הניגון רוחני הוא, ואינו נכנס אל הגוף.

מעלת השמיעה

משום כך מייקרים חז"ל בכל מקום את השמיעה, וכפי שהביאו בזה במדרש (דברים רבה י א) וז"ל: "הטה אונן לתורה ואת נוחל חיים, מנין, שנאמר (ישעיה נה א) 'הטו אזנכם ולכו אלי שמעו ותחי נפשכם' וכו'. רבי לוי אמר, האוזן לגוף קנינקל לכלים (ככלי של בשמים לבגדים), שכן הקינקל כמה כלים ניתנין עליו ואת נותן מוגמר תחתיו וכולם מתעשנים, כך מאתים וארבעים ושמונה איברים שבאדם הזה על ידי האוזן כולן חיין, מניין, שנאמר 'שמעו ותחי נפשכם'. אמר הקדוש ברוך הוא, אם הטית אונן לתורה, כשתבא לפתוח בדברי תורה הכל משתתקים לפניך ושמעיים דבריך כשם שהטית אונן לשמוע דברי תורה" וכו'.

הרי מבואר, כי שמיעת דברי התורה בנגינתם הראויה, בחינת 'זמירות היו לי חוקיך', יש בה טעם רוחני, מלבד הטעם שבביאור דברי התורה. זהו טעם זך ומזוכך, ששורשו ממקור עליון.

מלח נותן טעם, ובעצמו אין לו טעם

יש ליתן לב לדבר נפלא הקשור גם הוא במלח, העולה מדברי **הרב בעל התניא זיע"א** (לקוטי תורה בפרשתנו). כי הרי המלח אין כמוהו ליתן טעם במאכל, ובלעדיו הכל תפל וחסר, אך בפני עצמו הרי אינו ניתן לאכילה כלל, ומי הוא זה ואיזה הוא אשר יתן אל תוך פיו כף מלאה תבלינים. והמתיק סוד בזה, כי שורש המלח הוא בגבורות דאבא, והביא שם מה שכתב **רבינו האריז"ל** בספר **'עץ חיים'** (שער כ פרק ט) שעל ידי 'גבורות דאבא' נעשית בחינת מים וחסד ב'בינה'. ומשום כך יש בכח המלח להתיר את הבשר באכילה, ולברר את טעמו בפליטת הדם האסור האצור בו. נמצא, כי למרות שהמלח עצמו אין בו טעם טוב, ואי אפשר לאכול ריבוי טעם כזה, מכל מקום יש בכוחו להוציא טעם טוב מאחרים.

יסוד זה, שהמלח אין בו טעם אך הוא נותן טעם, הוא ממש ענינו של הטעם הרוחני העליון. ומפרש רבינו, כי זהו כל מהותה של תורת הסוד, הקבלה ופנימיות התורה. אל יעלה האדם על ליבו כי יוכל לטעום מסודות התורה עצמם, כי בהם אין לו השגה כלל, עמוק עמוק מי ימצאנו, ומי יוכל לאכול שק של מלח. אמנם על ידי לימוד חכמת האמת יוכל האדם למצוא טעם בלימוד התורה בחלק שיש לו השגה בו, כמלח הנותן טעם בתבשיל.

זהו שציוותה התורה (ויקרא ב יג) "לא תִשְׁבֵּית מִלַח בְּרִית אֱלֹקִים מֵעַל מִנְחָתְךָ עַל כָּל קֶרְבָּנְךָ תִּקְרֵיב מִלַח", כי הקרבת קרבן לפני ה' יתברך ענינו בירור הנפש הבהמית של האדם עצמו בעל הקרבן, והשלמת הבירור נעשית על ידי המלח, שיסודו ממידת החכמה הנקראת 'אבא'.

שני חלקי הטעם שבמלח

לפי זה נוכל לבאר את פשר כפילות הלשון שעמדנו עליה בראשית הדברים, במצות הבאת המלח יחד עם קרבן המנחה, במה שאמר הכתוב (שם) "וְכָל קֶרְבָּן מִנְחָתְךָ בְּמִלַח תִּמְלַח - וְלֹא תִשְׁבֵּית מִלַח

בְּרִית אֱלֹקִים מֵעַל מִנְחָתְךָ". וכבר הבאנו בזה את ביאורי המהרא"ל **צינץ והנצי"ב**. אך עתה נפרש לפי פנימיות הדברים, כי בתחילה לימד הכתוב על מעלת טעמי התורה הנלמדת מן המלח, כי התורה שבעל פה מטעימה את התורה שבכתב בטעימה וביאוריה, כשם שהמלח מטעים את המאכל. זו סיבה אחת להבאת המלח עם המנחה. אולם מלבד זאת בא הכתוב ללמד על חלק הסוד שבתורה, שהוא עיקר טעמי התורה, אולם בו מתקיימת בחינת המלח בפן נוסף - בזה שאי אפשר לאוכלו בפני עצמו, וכאשר הוא לבדו - אין בו טעם כלל, וזו היא תורת הסוד שאין אדם יכול לעמוד על בוריה, ואין לו השגה בה, אלא רק נגיעה וחיבור כל דהו לחבר עצמו אל החלק הנשגב והמרום שבתורה הקדושה, וזהו טעם המלח השני - ולא תשבית מלח ברית אלקיך מעל מנחתך.

דיני פרה אדומה כמשל לטעמי התורה

בחינה זו של סודות התורה נלמדת מפרשת פרה אדומה, אשר הבאנו בה את דברי חז"ל עליה כי אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, "לך אני מגלה טעם פרה, אבל לאחר - חוקה". ומעתה הדברים נפלאים, כי הנה הפלא הגדול במצות פרה אדומה הוא בזה שמתהרת היא את הטמאים מחד, ומטמאת את הטהורים מאידך, כי טמא מת שהיזו עליו ממי

הרי המלח אין כמוהו ליתן טעם במאכל, ובלעדיו הכל תפל וחסר, אך בפני עצמו הרי אינו ניתן לאכילה כלל, ומי הוא זה ואיזה הוא אשר יתן אל תוך פיו כף מלאה תבלינים

החטאת נעשה טהור, אך המזה את מי הנדה יכבס בגדיו. ואלו ממש הם הדברים האמורים כאן בדבר המלח, כי פרה אדומה היא בבחינת דבר שיכול ליתן טעם בתפל, שהטמא הוא כתפל, ונעשה טהור ומקבל טעם. אולם מי שהוא עצמו טהור ואינו זקוק לתוספת טעם, והנוגע באפר הפרה הרי זה כמי שמולח את התבשיל הערב והמוכן לאכילה, שמקלקל בזה את טעמו ומקדיחו.

דין זה שנאמר בפרה אדומה, שמתהרת טמאים ומטמאת טהורים, ממחיש בפנינו עד כמה חוקה השגתנו מן ההבנה האמיתית בדיני התורה וטעימה, כי רק למשה רבינו נתגלה טעם פרה, ולא לישׂראל. בעולם הזה אין אדם יכול לעמוד בריבוי המלח, וקלקול הוא לגופו. אך הנוגע באש של מעלה ומתפשט מן הגשמיות, זה המשיל נעליו מעל רגליו - הוא היכול להכיל את טעמי התורה הנמשלים למלח. על כן, משה רבינו אשר זכה לראות את הסנה בוער באש של מעלה והסנה איננו אוכל, הוא זכה שיתגלו לו טעמי תורה, כי נשמתו עומדת במקום השייך אל האש של מעלה, שאינה מזיקה כלל כי אינה מתחברת כלל אל הגשמיות, ועל כן אינה מכלה אותה עם כל עוצמתה. ומאותו הטעם עצמו, הוא לבדו שזכה לעמוד על הר סיני, עם היותו ההר בוער באש עד לב השמים.

חובת הדיקות בפנימיות התורה

יסוד זה המתבאר כאן, כי לעתים אין אדם יכול לעמוד בטעמן של דברי תורה ולהכניסן לפיו, הוא הסיבה לזה שמעלת התורה היא בשמיעת האוזן דווקא. כי במקום שאין הפה יכול לטעום - האוזן יכולה לשמוע.

והנה אמרו חז"ל בגמרא (קידושין ל): "אמר רב ספרא משום ר' יהושע בן חנניא, מאי דכתיב (דברים י ז)

'ושנתם לבניך', אל תקרי 'ושנתם' אלא 'ושלשתם', לעולם ישלש אדם שנותיו, שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד".

ומקשה על כך **הרב בעל התניא** (לקוטי תורה שם), וכי אפשר שכל אדם יתן שליש זמנו למקרא, הלא התורה שבעל פה ארוכה מני ארץ ורחבה מני ים. אלא, בתחילה לומד כל אדם מקרא, שהוא יסוד הכל, ולאחר מכן לומד את חלק המקרא בתוך הגמרא, ולבסוף מתקיים חלק ה'מקרא' בלימוד פנימיות התורה.

משום כך מזהירה התורה שלא להשבית את ברית המלח, כי את פנימיות התורה שאיננו יכולים להשיג - עדיין מצווים אנו לטעום את טעמה, אך ממנה לא נאכל, כי נשגבה היא מעימנו.

מטעם זה בא הציווי על המלח בפרשת המנחה, הבאה מסולת החיטים, וכפי שהבאנו מדברי הזוהר הקדוש ש'חטה' בגימטריא כ"ב, כמנין אותיות התורה.

בזה יתבאר מה שמצינו בלישע הנביא, שריפא את מי יריחו במלח (ראה מלכים ב' ב ט-כב). כי שם ביריחו היו המים רעים, כלומר, שנוצר נתק בין המים התחתונים למים העליונים. ועל ידי נתינת המלח שב החיבור להיות כבתחילה, והמים עולים ומתדבקים בשורשם.

דרכה של תורה

עוד כותב בעל התניא ב'ליקוטי תורה', לבאר דין הבאת שמן ולבונה יחד עם סולת המנחה. כי לפי מה שנתבאר שהמלח רומז אל טעמי התורה, הנה גם השמן שייך לעסק התורה, להאיר ללומדיה.

אך דרכה של תורה בתחילה בפשיטות (ראה אבות פ"ו מ"ד), 'פת במלח תאכל' - לימוד הנגלה, מקרא ומשנה ותלמוד, יחד עם הטעם שבמלח. ולאחר שאוכל האדם פת ומרבה במלח בא לידי צימאון, ואז 'מים במשורה תשתה', ויש לו לשוב אל התורה עצמה הנמשלת למים.

פֶּרֶטִי קֶרְבַּן מִנְחָה - כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה

אמנם כאמור, בקרבן המנחה מביאים עם הסולת גם שמן ולבונה. שמן הוא סמל החכמה, כמו שכתוב (שמואל ב' יד ב) "וַיִּשְׁלַח יוֹאָב תְּקוּעָה וַיִּקְחָהּ מִשֶּׁם אֲשֶׁה חֲכָמָה", ואמרו חז"ל (מנחות פה): "מאי שנא תקועה, אמר רבי יוחנן, מתוך שרגליו בשמן זית, חכמה מצויה בהן". והלבונה אחת מסממני הקטורת היא, ורומזת למעלת הריח וכפי שנתבאר למעלה, שהוא דבר שהנשמה נהנית ממנו, בחינת הנפש הגרמזת במזבח הפנימי.

לעומת זאת, הסולת שבמנחה רומזת לתורה, וכפי שכתב ה'שפתי כהן' על התורה (פרשת פנחס) כי תיבת 'סלת' במילוי - 'סמ"ך למ"ד תי"ו' - עולה עם הכולל בגימטריא 'תורה' (116). וכן 'סלת למנחה' עולה בגימטריא 'זו תורה' (426).

וכך דרשו חז"ל (במדבר רבה יג טו-טז) על הפסוק האמור בקרבן מנחה הבא עם קרבנות הנשיאים (במדבר ז יג) "שְׁנֵיהֶם מְלֵאִים סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֵׁמֶן לְמִנְחָה": "שניהם מלאים סלת" - המקרא והמשנה מלאים הם, שאין אחד סותר על חבירו, 'סלת' - כמה דתימא (תהלים יט יא) 'ונופת צופים', כסלת שצפה על גבי נפה, 'בלולה בשמן' - זו התורה, שצריכה לבלול במעשים טובים, כהיא דתנינן (אבות פרק ב משנה ב) 'יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון', הוי 'למנחה' - שאותה שעה הוא נושא נחת רוח ליוצרו, בזמן שאדם עוסק בתלמוד תורה והוא בעל מעשים טובים ושומר עצמו מן החטא".

זהו קרבן המנחה, אשר בו קומץ הכהן מן הסולת, בולל בשמן ולבונה ומניח על גביה מלח, ומקריבה על גבי המזבח כשהיא כלולה מכל הרמזים הנפלאים האמורים במעלת התורה.